

HISTORIER FRA RISSKOV

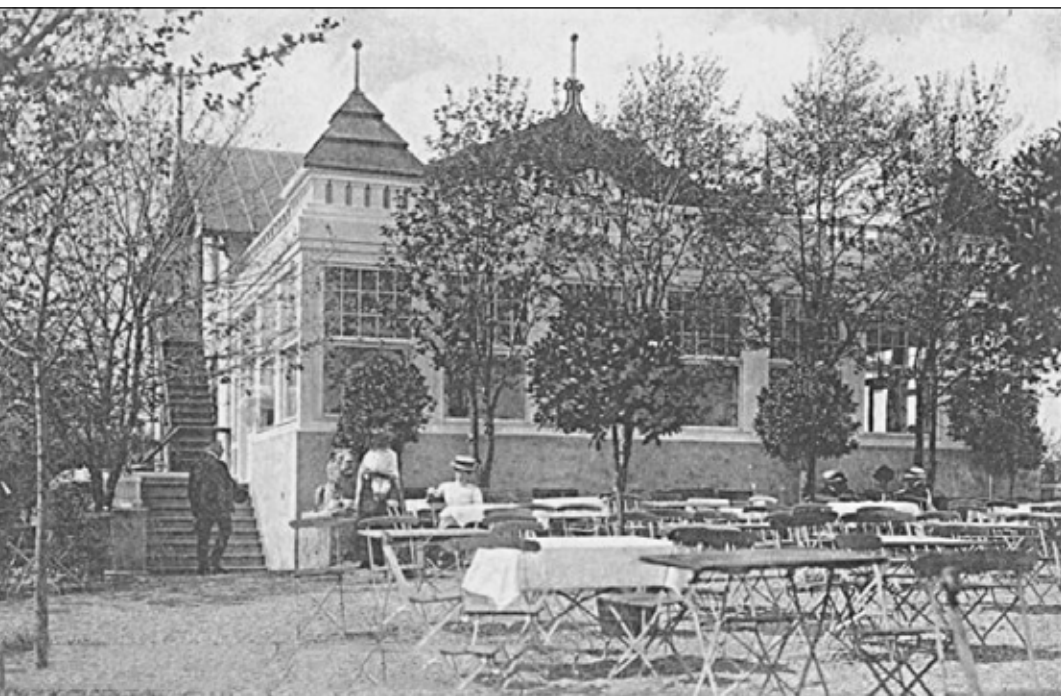
**Da Aarhus
cyklede til dans
på Risskov Badehotel**

Udsendt af Grundejerforeningen Vejlby Fed foråret 2015

Et hotel og en cykelbane

Badehotellet i Riis Skov. Det lyder af noget, men det var det også, da det blev etableret i 1893. Bygningen – eller rettere dele af komplekset – ligger endnu

gerskabet. Mange har imidlertid glemt eller aldrig hørt om, at bygningen oprindeligt blev opført til et helt andet formål. Stedet skulle være et moderne cykelsportshotel, hvor cykelryttere kunne indlogeres, for herfra var der let adgang til den fine cykelbane,

Udeservering ved Badehotellet.

bag jernbaneskinneerne ud mod Bugten. Mange lokale ved naturligvis, at den hvide bygning engang var adresse for et fint badehotel, hvor aarhusborgere kunne flytte ud for at nyde den friske luft og den dejlige strand med det hvide sand. En frisk dukket i det rene havvand var kommet på mode blandt bor-

der var anlagt tæt på. Ideen var sådan set god nok, for langs jernbanen til Ryomgård, der var anlagt i 1870'erne, blev der noget senere anlagt en cykelsti, hvorefter man, hvis man var medlem af cykelklub-

ben, frit kunne cykle langs kysten ud til Risskov og cykelbanen. Var man ikke medlem, skulle der købes en særlig cykelbillet, hvorfor der i begge ender af cykelstien var indrettet en lille billetbygning.

Det var Aarhus Bicycle Club, der ikke blot havde fået tilladelse til anlæggelse af cykelstien, men som også drev den flotte cykelbane, der dengang blev karakteriseret som ”den største i Norden”. Indvielsen fandt sted 6. maj 1894 og var sådan set en erstatning for en ældre jordbane som Aarhus Bicycle Club havde haft på Galge-

bakken inde i byen.

Der var bundet mange ressourcer i projektet, for naturligvis skulle rytterne herude tilbydes de bedste faciliteter. Der var derfor ikke tale om en traditionel jordbane, men om en cementbane, som det blev oplyst til den lokale presse, der begejstret fortalte om projektet, der også rummede en mindre tribune, så tilskuerne rigtigt kunne følge rytterne. Efter svedige omgange på den 400 meter lange cement-ring, tilbød anlægget herude også moderne badefaciliteter – dog alene med koldt vand.

Aarhus Bicycle Club afholder cykelløb på banen på Vejlbj Fed i 1898, året før banen nedlægges

BADEHOTELLET I RISSKOV

Cykelbanen, der havde fået det imponerende navn - Aarhusbanen - lå sådan set godt herude næsten under træerne fra Riis Skov. For tilskuerne var det også let at komme herud, da Statsbanerne, der havde overtaget driften af den oprindelige privatbane til Ryomgård, ikke blot havde et trinbræt, men en rigtig stationsbygning.

Herfra var der også bekvem adgang for det fine borgerskab, der havde opført de store villaer oven for skoven. Her havde eksempelvis rådmand Liisberg opført sin store

villa, der bar navnet "Krathuset".

Entrepenørerne bag cykelprojektet havde været for optimistiske. Økonomien i cykelbanen hang ikke sammen, da de cykelsportsinteresserede blev borte. Der kunne herefter hurtigt spores et vist forfald med alvorlige frostsprængninger af den tidligere så fine cykelring, der ikke blev vedligeholdt, hvorfor publikums interesse for stedet helt forsvandt.

Forfaldet blev tydeligere og resterne af cykelbanen blev fjernet, mens der

trods alt var en smule penge i tribunen, der blev solgt til nedbrydning. Tømmer havde ejeren af stedet til gengæld en smule forstand på, for det var tømmermester Lauritz Petersen, der havde opført hotellet, og havde skødt på de 4,5 tdr. land som cykelbanen var opført på.

Det lykkedes tømmerhandleren at få etablissementet solgt til den initiativrige

restauratør Charles A. Ehlers, der åbnede stedet igen den 15. maj 1904. Han havde set helt nye muligheder i at kombinere et badehotel med forlystelser. Gæsterne kunne jo let nå frem med toget fra hovedbanen over Østbanegården til stationen midt i skoven, hvor Ehlers kunne tage imod gæster og bagage. Endnu en transportmulighed blev tilbudt de rejsende fra 1906, da et lille lokalt dampskibsselskab indsatte

Aarhus Bicycle Club etablerede cykelsti fra Aarhus til Risskov. Den adgang lå den mellem vandet og banen.

Stationsbygningen lå, hvor der nu er P-plads mellem skoven og Stationsgade. Bygningen blev revet ned ca 1970 og efter sigende genopført et sted på Sjælland.

dampbåden Risskov på en rute fra Midtermolen inde i havnen til den lange anlægsbro neden for Sjette Frederiks Kro.

Helt frem til 1919 havde den populære vært ansvaret for Risskov Badehotel, som han benyttede som forretningsnavn for foretagendet, der vist nok også nu havde fået en rigtig postadresse: Lindevangsvej 7.

Ehlers var allerede ved overtagelsen af badehotellet en kendt skikkelse i restaurations- og forlystelsesbranchen i byen. Han var

også godt kendt lokalt herude i skoven, da han tidligere havde været vært på en af restauranterne på Ferdinandpladsen midt i Riis Skov. Forstand på bedre mad havde han også, da han havde haft en fortid som restauratør i Paradisgade i Håndværkerforeningens store bygning.

Ehlers forstod sig på tidens muligheder. Automobilet var på vej, men fortsat var der mange restriktioner på, hvor de måtte køre. Alt det satte han sig ind i, hvorefter han søgte amtet om tilladelse til, at automobilet måtte "befare

vejen til hotellet". Tilladelsen blev givet, og det førte naturligvis til stadig flere gæster, for en lille køretur med lav hastighed til badehotellet var passende for den tids udflugter.

Ehlers havde bundet mange penge i badehotellet. Det var udvidet flere gange, og bl.a. var der tilføjet en stor veranda i 1910. Det havde været en økonomisk fornuftig disposition, efter at gæsterne som nævnt fra 1906 havde fået mulighed for at sejle ud

til skoven med små dampskibe, der anløb anlægsbroen neden for Sjette Frederiks Kro. Herfra var der en mindre spadseretur frem til Badehotellet og den gode kaffe, der netop en sommerdag blev serveret på den fine terrasse. Stedet var så populært, at der endog blev fremstillet særlige postkort, der kunne købes på hotellet og sendes ud i verden til venner og bekendte. Hotellet havde fra starten plads til 26 pensionærer, men ofte var tilstrømningen større, hvorfor værten ofte måtte leje villaer i

kvartret for at huse gæsterne. Området lå ikke længere øde hen. Folk fra byen havde set, at det var rart at komme "på landet og til vandet". Området blev langsomt

Den gamle skovpavillon som fik konkurrence fra Badehotellet.

bebygget med større villaer og mindre sommerbeboelser mellem hinanden. Det kvarter vi i dag kender under navnet Strandvængekvarteret var for alvor på vej. Det tog restauratørerne og værterne på badehotellet dog let på. Her skulle der fortsat være fest og glade dage med åbne døre og levende musik inde så vel som ude, på den store plæne. En kort periode kunne beboerne ånde lettet op, for efter Ehlers død gik det tilbage, men blot indtil den ny vært kom til. Han hed Alberth Leth og havde en fortid som vært

Endnu er der få sommerhuse i Risskov.

Sommersøndag på Fedet i 30'erne, som kunstneren Steen Djervad, Risskov, forestiller sig det. Med musik dans og spising.

Steen 2015

på Teatercaféen inde i byen. Af sognerådet fik han lov til at holde åbent til klokken 2 om natten. Det sidste var et stort aktiv, som ikke

hotellet og endelig tage tilbage til byen med den sidste motorvogn til Østbanen eller måske helt ind til den nye flotte hovedbanegård.

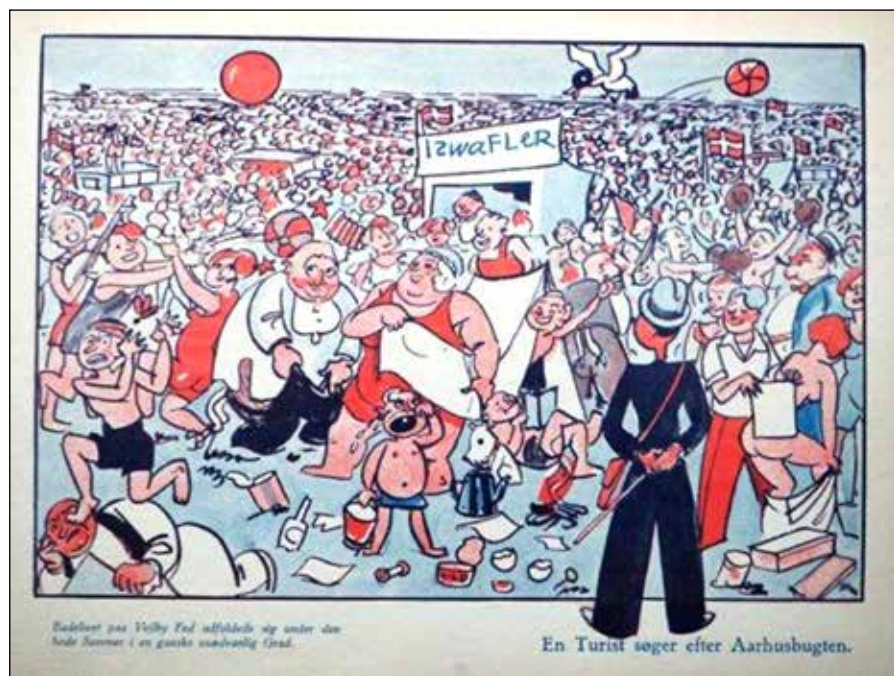
Det badeliv har forfatteren og tegneren Hakon Mielche gengivet i det satireblad, han udgav i 1932 under navnet "Vaskebrættet".

En forklaring på områdets store popularitet skal måske også ses i lyset af, at Statsbanerne i 1925 havde indsat nyt materiel på strækningen mellem Skolebakken inde i byen og Vejlbj

Fed. Det var næsten en bybane, der var skabt med korte afstande mellem standsningsstederne, for stationer kunne man ikke tale om.

Et af Geodætisk Instituts gamle målebordsblade oplyser således om holdepladser (Hpl) ved Salonen, ved stationen i Risskov og med endnu en holdeplads ved Strandvænget, før toget fortsatte en kort tur til holdepladsen ved Fortevejen og Grenå Landevej, som det er noteret.

Jo, det var blevet let at komme ud

Stranden ved Risskov. Tegningen er fra 1932 og blev oprindeligt bragt i et satireblad, der hed Vaskebrættet, som forfatteren Hakon Mielche stod bag.

Teksten lyder: En Turist søger efter Aarhusbugten.

"Badelivet på Vejlbj Fed udfoldede sig under den hede Sommer i en ganske usædvanlig Grad".

mange kolleger inde i byen havde opnået. Det betød også, at et nyt publikum strømmede til stedet. Det var nu for alvor ungdommen, der indtog det gamle badehotel. Der kom store stjerner, hvis navne i dag for mange er helt glemte.

Statsbanernes motortog bragte gæster frem og tilbage. Et nyt begreb blev tilført sproget: "Aarhusianeraftener".

Det var næsten vilde fester her i de første år af 1930erne. Nogle startede måske om eftermiddagen på stranden for at slutte på bade-

til de mange oplevelser og det nye villakvarter, der voksede frem her lidt nord for købstaden, for her tøffede det lille benzindrevne tog frem og tilbage som en forløber for vor tids nærbane.

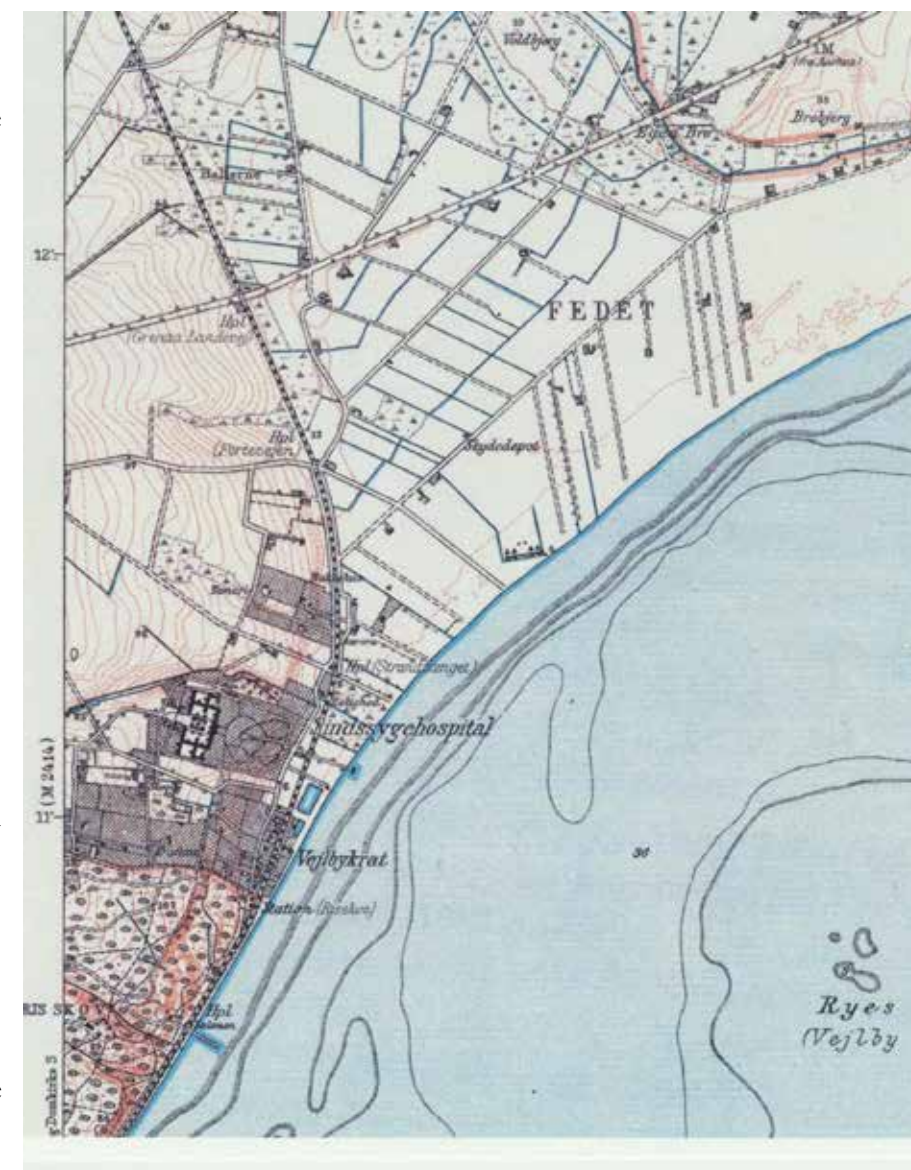
Gæsterne strømmede derfor ud til forlystelserne, og restauratøren på det gamle badehotel kunne næsten ikke få nok. Han søgte derfor også teaterbevilling, så der kunne opføres varieteer og mindre teaterstykker herude. Det var muntert og måske også for muntert. Pludselig blev der sagt "stop". Det var sognerådet, der ikke længere kunne tåle de mange klager over det muntre liv. Det blev gjort ganske enkelt: Spiritusbevillingen blev nægtet, og Leth, der nu havde afstået teatercaféen trak sig helt tilbage.

Livet på det gamle badehotel blev herefter et helt andet. Det fik også konkurrence, idet der blev skabt en Bellevue-restaurant lidt længere ude på kysten.

Siden rykkede det glade Aarhus endnu længere ud, idet rutebilejer Inge-mann Schmidt, der senere blev sognerådsformand i Vejlbj-Risskov byggede

restaurant i trediverne. Her fik han spiritusbevilling, men dog på den betingelse, at "der ikke blev natklub eller lignende". Sognerådet ønskede ikke en gentagelse af udviklingen i Strandvænget. Til gengæld fik stedet her mulighed for at leve stille og roligt videre.

Kort fra 1890, hvor der endnu er meget få veje på Fedet.

Efterhånden døde interessen for badehotellet som badehotel. I 1970'erne blev det gamle badehotel revet ned, mens det store baghus stadig eksisterer.

Med tiden fik denne bygning helt nye muligheder. Den var så stor,

at den med fordel kunne udstykkes.

Livet for det gamle badehotel blev derfor som ejerlejligheder,

nu som ejendomsmæglerne udtrykker det "i et af Aarhus' mest mondæne kvarterer" og fortsætter: "Gamle patriciervillaer og funkisvillaer fra 20'erne og 30'erne skaber en helt speciel stemning

tæt ved skov og strand". Og så følger ejendomsmæglerne til, at der til lejlighederne hører et stort skur med plads til cykler...

Historien vender næsten tilbage. Nu mangler blot cykelbanen... som endnu kan anes i terrænet mellem Lindevangsvej og Hyldevej.

Maleren Julius Petersen sad her en dag kort efter århundredskiftet og malede et vidunderligt billede af udsigten ind mod byen set fra Risskov. En cykel er parkeret i forgrunden i et primitivt men effektivt cykelstativ. På højre side op mod skoven ses banesporene, der blev etableret i 1876 som en privatbane. Hurtigt gik den fallit og Statsbanerne måtte overtage ansvaret for togforbindelsen over Ryomgård videre til Grenå.

Tekst:
Henrik Fode, historiker

Foto forside og bagside:
Aage Lund

Layout:
Øjvind Serup

Bernhard Jensen - borgmester i Aarhus
1958 - 1971 - skriver i sin bog fra 1966
"Som Aarhus Morede sig":

I 1911, da fru Anna Larssen (Bjørner) var gået over til pinsebevægelsen, engagerede Ehlers hende til at læse op i glasverandaen. Til dette celebre intermezzo var der reserverede pladser á 1,00 krone.

Programmet var usædvanligt for et forlystelsessted: »Julen« af Carl Ewald, »Abels død« af Paludan-Muller og »Verdens dejligste rose« af H. C. Andersen.

Senere den sommer optrådte Sophus Erhardt med mere gemytlige ting. Rigmor Nathansen, Johs. Herskind og Gerda Christophersen sang, Sankt Hans aften var der midsommerfest med bål ved stranden og senere et ferie-børnebal under ledelse af krigsassessor Petersen!

Og så kunne man nu oven i købet sejle til Badehotellet og bade om formiddagen, spise frokost og tage med båden hjem igen, idet skipperen lå og ventede et par timer. Ehlers satte derfor flere badehuse ud. Den driftige vært havde jo ellers hænderne fulde i forvejen. I Kasino rykkede han i 1912 ind som enedirektør efter at have drevet varieteens restaurant siden 1907. Her havde han stiftet bekendtskab med musikeren Hakon Rindom og lod i sommeren 1913 denne dirigere et orkester på en nyindrettet friluftstribune i Badehotellets have.

Der var ingen ende på Ehlers' dristighed: I 1916 besluttede han at lave en række soiréer (eftermiddags- eller aftenunderholdning med korte indslag, red.). 14 i alt blev det til i løbet af sommeren og altid mandag aften. Man kunne i forvejen købe billetter á kr. 1,50 i Århus musikhandel.

